

भारत सरकार
रेल मंत्रालय

लोक सभा
06.08.2025 के
अतारांकित प्रश्न सं. 2949 का उत्तर
मुंबई-अहमदाबाद हाई स्पीड रेल कॉरिडोर

2949. श्री जय प्रकाश:

क्या रेल मंत्री यह बताने की कृपा करेंगे कि:

- (क) मुंबई-अहमदाबाद हाई स्पीड रेल कॉरिडोर की वर्तमान स्थिति क्या है;
- (ख) क्या यह सबसे महत्वाकांक्षी रेल परियोजना अपने निर्धारित समय से पीछे चल रही है;
- (ग) यदि हाँ, तो तत्संबंधी ब्यौरा क्या है; और
- (घ) सरकार द्वारा इसका ट्रायल रन कब तक शुरू किए जाने की संभावना है?

उत्तर

रेल, सूचना और प्रसारण एवं इलेक्ट्रोनिकी और सूचना प्रौद्योगिकी मंत्री

(श्री अश्विनी वैष्णव)

(क) से (घ): मुंबई-अहमदाबाद हाई स्पीड रेल (एमएएचएसआर) परियोजना (508 किलोमीटर) को जापान सरकार की तकनीकी और वित्तीय सहायता से निष्पादित किया जा रहा है। यह परियोजना गुजरात, महाराष्ट्र राज्यों तथा केंद्रशासित प्रदेश दादरा एवं नगर हवेली से होकर गुजर रही है जिसमें मुंबई, ठाणे, विरार, बोईसर, वापी, बिलिमोरा, सूरत, भरुच, वडोदरा, आणंद, अहमदाबाद और साबरमती में 12 स्टेशन बनाए जाने की योजना बनाई गई है।

महाराष्ट्र राज्य में भूमि अधिग्रहण में विलंब के कारण परियोजना वर्ष 2021 तक प्रभावित हुई है। तत्पश्चात, भूमि अधिग्रहण में तेजी आई है, वर्तमान में, मुंबई-अहमदाबाद हाई स्पीड रेल परियोजना के लिए संपूर्ण भूमि (1389.5 हेक्टेयर) का अधिग्रहण कर लिया गया है।

वन्यजीव, तटीय विनियमन क्षेत्र और वन संबंधी सभी सांविधिक स्वीकृतियाँ प्राप्त कर ली गई हैं। परियोजना से संबंधित सभी सिविल ठेके प्रदान किए जा चुके हैं। कुल 28 निविदा पैकेजों में

से, 24 निविदा पैकेज जारी किए जा चुके हैं। सभी 1651 जनोपयोगी सुविधाओं को स्थानांतरित कर दिया गया है।

विभिन्न महत्वपूर्ण मदों की अब तक की प्रगति निम्नानुसार है:

मद	प्रगति		
	ગુજરાત	મહારાષ્ટ્ર	કુલ
નોંવ	350 કિ.મી.	56 કિ.મી.	406 કિ.મી.
ખમભે	350 કિ.મી.	45 કિ.મી.	395 કિ.મી.
ગર્ડર કાસ્ટિંગ	332 કિ.મી.	1.67 કિ.મી.	333.67 કિ.મી.
ગર્ડર લાંચિંગ	312 કિ.મી.	0.16 કિ.મી.	312.16 કિ.મી.

127 કિલોમીટર લંਬે પુલ પર પટરી બિછાને કા કામ શરૂ હો ગયા હૈ ઔર ઓએચઈ માસ્ટ લગાને કા કામ પ્રારંભ હો ગયા હૈ।

કુલ 12 સ્ટેશનોં મંસે, 8 સ્ટેશનોં (વાપી, બીલીમોરા, સૂરત, ભરુચ, આણંદ, વડોદરા, અહમદાબાદ ઔર સાબરમતી) પર નોંવ કા કામ પૂરા હો ચુકા હૈ। મહારાષ્ટ્ર ખંડ મંસે, 3 સ્ટેશનોં (ઠાણે, વિરાર, બોઇસર) પર નોંવ કા કામ પ્રગતિ પર હૈ ઔર બાંદ્રા-કુર્લા કોમ્પ્લેક્સ સ્ટેશન પર ખુદાઈ કા કામ લગભગ પૂરા હો ચુકા હૈ ઔર બેસ સ્લૈબ કા કાસ્ટિંગ કા કાર્ય શરૂ કર દિયા ગયા હૈ।

16 નદી પુલોં કા નિર્માણ પૂરા હો ચુકા હૈ। ગુજરાત મંસે 5 પ્રમુખ નદી પુલોં (નર્મદા, વિશ્વામિત્રી, માહી, તાપ્તી ઔર સાબરમતી) પર નિર્માણ કાર્ય અંતિમ ચરણ મંસે હૈ ઔર મહારાષ્ટ્ર મંસે 4 નદી પુલોં કા કાર્ય પ્રગતિ પર હૈ। ડિપો (ઠાણે, સૂરત ઔર સાબરમતી) પર કાર્ય જોરોં પર હૈ।

ગુજરાત મંસે એકમાત્ર સુરંગ કા કામ પૂરા હો ગયા હૈ। સમુદ્ર કે નીચે સુરંગ (લગભગ 21 કિ.મી.) કા કામ શરૂ હો ગયા હૈ। ઇસમંસે મહારાષ્ટ્ર મંસે ઘનસોલી ઔર શિલફાટા કે બીચ 4 કિ.મી. સુરંગ કા કાર્ય પૂરા હો ચુકા હૈ।

કોરિડોર કે ગુજરાત વાલે હિસ્સે મંસે વાપી ઔર સાબરમતી કે બીચ કાર્ય કો દિસંબર, 2027 તક પૂરા કરને કી યોજના બનાઈ ગઈ હૈ। પૂરી પરિયોજના {બાંદ્રા કુર્લા કોમ્પ્લેક્સ (બીકેસી) સે સાબરમતી ખંડ} દિસંબર, 2029 તક પૂરી હોને કી સંભાવના હૈ। બહરહાલ, બુલેટ ટ્રેન પરિયોજના એક બહુત હી જટિલ ઔર તકનીકી રૂપ સે ગહન પરિયોજના હૈ। પરિયોજના કે પૂરા હોને કી નિશ્ચિત સમય-સીમા કા અનુમાન સિવિલ સંચનાઓં, રેલપથ, વિદ્યુત, સિગનલ પ્રણાલી ઔર દૂરસંચાર સે જુડે સભી સંબંધિત કાર્યોં ઔર ટ્રેનસેટ કી આપૂર્તિ કે પૂરા હોને કે બાદ હી લગાયા જા સકતા હૈ।
